

дайджест №5

Матеріал підготовлено
«Східноукраїнським центром
громадських ініціатив»

Порушення міжнародного гуманітарного права в Україні:

дайджест подій за період з
1 по 30 червня 2022 року.

24 лютого 2022 року Росія за підтримки Білорусі розпочала новий етап війни проти України, здійснивши безпрецедентне в новітній історії повномасштабне вторгнення на територію нашої держави.

Обидві сторони міжнародного збройного конфлікту зобов'язані дотримуватися щонайменше Женевських конвенцій 1949 року, Додаткового протоколу I від 1977 року до Женевських конвенцій 1949 року, Гаазької конвенції про закони та звичаї війни на суходолі від 1907 року та Положення про закони та звичаї війни на суходолі, що є додатком до цієї Конвенції, дотримуватися міжнародних звичаїв (звичаєвого МГП) та пам'ятати про свої зобов'язання за міжнародним правом прав людини.

Команда **Східноукраїнського центру громадських ініціатив (СЦГІ)** продовжує свою роботу, розпочату ще 2014 року, зі збору та документування фактів порушення міжнародного гуманітарного права (МГП) під час збройного конфлікту, з метою подальшого подання відповідних матеріалів до Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду (МКС), Офісу Генпрокурора (Україна), міжнародним комісіям із розслідування, мандат яких передбачатиме збирання, документування та підготовку для судових розглядів усіх порушень прав людини, воєнних та інших злочинів, а також іншим компетентним організаціям.

Сподіваємося, що результати нашої роботи та поточне інформування буде корисним також журналістам та широкому колу громадян, які цікавляться перебігом збройного конфлікту та фактами порушення МГП.

В пропонованому Дайджесті читач знайде інформацію про окремі найважливіші події збройного конфлікту, які відбулися в Україні протягом зазначеного періоду та зачепили права цивільного населення. Ми намагатимемося пояснити, з яких причин певні діяння слід вважати порушенням МГП.

Загубила під час окупації Київщини. Фото: telegram- канал Михайло Подоляк

Протягом червня 2022 року в деокупованих населених пунктах Житомирської, Київської, Чернігівської та Сумської областей продовжувалися пошук та ексгумація тіл людей, смерть яких настала під час окупації цих областей.

В порівнянні з минулими місяцями, кількість повідомлень про виявлення нових трупів значно зменшилася, що ймовірно пов'язано із поступовим завершенням процесу обстеження місць дислокації окупаційних військ.

Голова Національної поліції України Ігор Клименко 13 червня в інтерв'ю журналістам розповів: *«У Бучі в одній такій могилі було поховано 116 людей, були поховання менші - по 5-7 осіб»*¹.

¹ <https://interfax.com.ua/news/general/838766.html>

20 червня начальник поліції Київської області Андрій Небітов повідомляв, що на території області поліція виявила вже 1332 трупа². За його словами, більшість з цих людей були вбиті зі стрілецької зброї³. Нагадаємо, що станом на 18 травня за попередніми даними кількість тіл, виявлених на території Київської області, становила 1288⁴, а станом на 22 квітня - 1084 трупа⁵.

Водночас, залишається відкритим питання про смерті та катування людей на тимчасово окупованих територіях та в місцях, де тривають активні бойові дії (окремі райони Харківської, Луганської, Донецької, Запорізької, Херсонської, Миколаївської областей).

СЦГІ вважає, що з урахуванням інтенсивності бойових дій та їх тривалості, рівень звірств зі сторони комбатантів по відношенню до цивільного населення цих територій буде не меншим, ніж раніше був виявлений на вже деокупованих.

Окремі приклади:

05 червня стало відомо, що днями у лісі біля села Вишеград (Бучанський р-н, Київська обл.), де за повідомленням поліції знаходились позиції російських військових, було проведено ексгумацію трупа чоловічої статі. Стверджується, що за попередніми даними, **41-річний будівельник** був вбитий пострілом в голову з вогнепальної зброї⁶.

Поліція проводить ексгумацію в лісі неподалік с. Вишеград.
Джерело фото: Поліція Київської області

Труп 41-річного будівельника після ексгумації.
Джерело фото: Поліція Київської області

² В повідомленні не уточнюється відношення загиблих до цивільних або комбатантів, але з контексту слідує, що мова йде виключно про цивільних осіб.

³ https://t.me/andrii_nebytov/129

⁴ <https://interfax.com.ua/news/general/833111.html>

⁵ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/04/22/7341341/>

⁶ <https://www.facebook.com/pol.kyivregion/posts/pfbid0243SVkQJSpqFpWrYgu4Y8V6rHo7uwLFxebcnVWxf5xhz27sValCB4NpHGrUKvspzEL>

08 червня

стало відомо, що українські правоохоронці заочно повідомили про підозру в порушенні законів та звичаїв війни (ч. 1 ст. 438 Кримінального кодексу України) військовому коменданту гарнізону м. Самари, підполковнику збройних сил Російської Федерації (далі – РФ). Російського офіцера підозрюють у тому, що 25 лютого на території Сумської області підпорядковані йому військовослужбовці затримали чоловіка з числа цивільного населення, а підполковник, щоб залякати затриманого, віддав підлеглим наказ начебто розстріляти його. Чоловіка змусили роздягнутися до спідньої білизни та тримали його упродовж 4-5 годин із кайданками на руках поруч із чорними поліетиленовими мішками, в яких, ймовірно, знаходилися трупи. При цьому, температура в приміщенні була близько + 4°. Згодом чоловіка відпустили. 28 лютого російські військові за аналогічною схемою затримали ще двох місцевих жителів, які розвозили хліб. Підполковник наказав підлеглим одягти на них металеві кайданки та зав'язати очі. Затриманим, за вказівкою підполковника, систематично наносили удари прикладом зброї. Згодом чоловіків відпустили⁷. Журналісти видання «Укрправда» з'ясували, що ймовірно йдеться про 48-річного російського військового **Георгія Петруніна**, який служив у Чечні та Сирії, але загинув в Україні в кінці березня 2022 року⁸.

Російський підполковник, якому повідомлено про підозру у вчиненні злочинів. Джерело фото: Офіс Генпрокурора

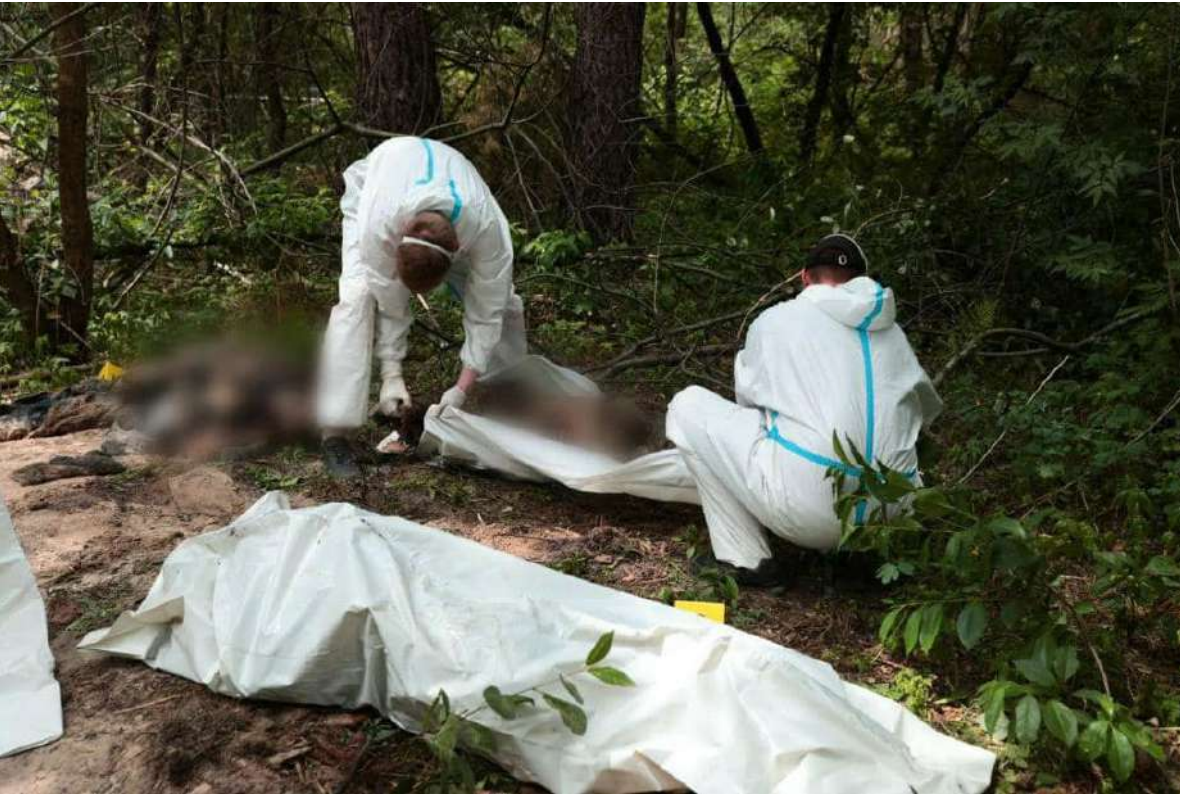
⁷ https://www.gp.gov.ua/ua/posts/viddavav-nakazi-pro-zorstoke-povodzennya-iz-zatrimanimi-civilnimi-u-konotopi-pidpolkovniku-zs-rf-povidomleno-pro-pidozru?fbclid=IwAR1yziQ68YpHy5YAN88_LvETl8tzQwox9hjx7mYClfV18tUUqNOEytctcro

⁸ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/8/7351262/>

13 червня

поліція повідомила про місце масового захоронення поблизу позицій російських військових поруч із селом Мироцьке (Бучанський р-н, Київська обл.). В даному місці були виявлені тіла **7 цивільних осіб чоловічої статі** зі слідами катувань (у деяких були зв'язані руки та простріляні коліна). Згідно повідомленню, всі чоловіки були страчені пострілами в голову⁹.

Поліція проводить ексгумацію неподалік с. Мироцьке.
Джерело фото: Поліція Київської області

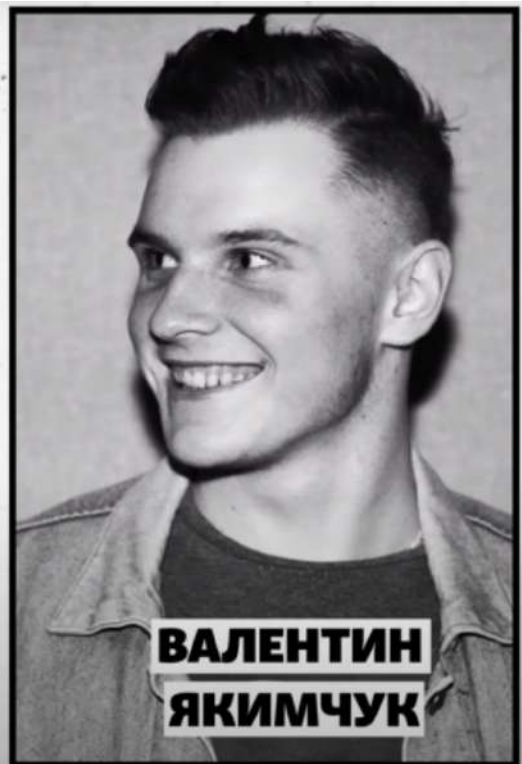
Трупи цивільних, виявлені неподалік с. Мироцьке.
Джерело фото: Поліція Київської області

⁹ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=713485926647755&id=100039590617894

19 червня

стало відомо про епізод умисного вбивства 17-річних братів-близнюків **Богдана** та **Євгена Самодіїв**, а також їх приятеля 18-річного **Валентина Якимчука** у селі Мохнатин (Чернігівський р-н, Чернігівська обл.), який мав місце 14 березня під час окупації села. За свідченнями місцевих жителів, яких демонструють у відео сюжеті журналісти, російські військові, що в денний час доби рухалися у складі колони, безпричинно розстріляли беззбройних хлопців просто посеред вулиці. Місцева жінка, яка ймовірно була очевидцем вбивства, стверджує, що хлопці не чинили ворожих дій по відношенню до військових та в момент пострілів були з піднятими до гори руками. По хлопцям стріляли зі зброї калібру 5,45 мм., 7,62 мм. та 30 мм. (озброєння бронетехніки), що не дало їм жодних шансів вижити¹⁰.

Загиблі хлопці з с. Мохнатин на Чернігівщині. Скріншот відео. Джерело відео: Радіо Свобода Україна

Жителька села демонструє журналістам місце, де лежало понівечене пострілами тіло Валентина Якимчука. Скріншот відео. Джерело відео: Радіо Свобода Україна

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=3-fgVpYYgQE>

22 червня

міжнародна організація «Репортери без кордонів» (Reporters Without Borders) оприлюднила звіт про результати журналістського розслідування загибелі українського фотографа та журналіста **Максима Левіна**, тіло якого разом з тілом українського військового **Олексія Чернишова** було виявлено 1 квітня 2022 року в лісі під Києвом¹¹. В звіті детально описаний процес розслідування та зібрані докази. На їх підставі стверджується, що чоловіки були страчені російськими військовими в день зникнення 13 березня, ймовірно після допиту та катувань¹².

Місце злочину та спалена автівка Макса Левіна, знайдені RSF 28.05.22. Фото: Патрік Шовель. Джерело: RSF

Олександр Левін покладає квіти на могилу свого брата Макса, 30.05.22. Фото: Патрік Шовель. Джерело: RSF

Одна з куль, знайдених RSF в спаленому автомобілі Макса Левіна 28.05.22. Фото: Флоран Марсі. Джерело: RSF

¹¹ <https://rsf.org/en/exclusive-rsf-investigation-death-maks-levin-information-and-evidence-collected-indicates>

¹² https://rsf.org/sites/default/files/medias/file/2022/06/Rapport%20Ukraine_RUSSE.pdf

Чому це порушення:

Норми міжнародного гуманітарного права передбачають, що для забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й військові об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти військових об'єктів (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, статті 48, 52, Звичаєве МГП, норми 1, 7).

Цивільні особи мають право за будь-яких обставин на особисту повагу, повагу до своєї честі, права на сім'ю, їхніх релігійних переконань та обрядів, звичок та звичаїв. До них завжди слід ставитися гуманно й захищати їх, зокрема, від будь-якого акту насильства чи залякування, від образ та цікавості натовпу. Захоплення заручників забороняється (Четверта Женевська конвенція, статті 27, 34).

Убивство, тортури, жорстоке чи нелюдське поводження, наруга над людською гідністю, зокрема принизливе й образливе поводження, тілесні покарання, каліцтво, зґвалтування й інші форми сексуального насильства, взяття заручників, примусове зникнення та свавільне позбавлення волі *заборонені* (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 75, Звичаєве МГП, норми 87, 89-93, 96, 98, 99).

Умисне вбивство, тортури або нелюдяне поводження, нелегальне ув'язнення цивільної особи є серйозним порушенням Четвертої Женевської конвенції (стаття 147) та військовими злочинами у розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (1) (a) (i), (ii), (vii)).

Сексуальне та гендерно обумовлене насильство.

Продовжують з'являтися повідомлення про випадки вчинення сексуального і гендерно обумовленого насильства комбатантами, про випадки посягання на людську гідність, зокрема, образливого та принизливого поводження.

Окремі приклади:

16 червня

Сили оборони Запорізького краю повідомили про факт зґвалтування російським військовим 06 червня в окупованому місті Бердянську (Запорізька обл.) жінки 1993 р. н. (повне ім'я жінки та інші деталі події не називаються)¹³.

16 червня

жінка на ім'я Яна (прізвище не називається) на відео розповідає журналістам про те, як залишала свій будинок в окупованому селі Дудчани (Нововоронцовський р-н, Херсонська обл.). Вона згадує про випадок, що нібито мав місце з її друзями. Під час обшуку їх будинку російські військові наказали дорослим покинути будинок, а неповнолітнім дівчатам залишитися. За словами жінки, згодом діти розповідали, що військові-чоловіки мацали їх за різні частини тіла. Дорослим військові сказали, щоб виїздили з населеного пункту, інакше дівчат обов'язково зґвалтують або вони, або інші військові¹⁴.

23 червня

в Солом'янському районному суді м. Києва розпочалося підготовче засідання кримінальної справи за обвинуваченням російського військового **Михайла Романова** в порушенні законів та звичаїв війни. Розгляд справи здійснюється у відсутність обвинуваченого за спеціальною процедурою (in absentia), оскільки той наразі недоступний українським правоохоронцям. Згідно висунутому обвинуваченню, у березні 2022 року під час окупації села Богданівка (Броварський р-н, Київська обл.) обвинувачений разом з іншим російським військовослужбовцем увірвався до приватного будинку та застрелив його беззбройного господаря Олексія Здоровця. У подальшому, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, військовослужбовці по черзі зґвалтували дружину вбитого (ім'я жінки не називається). З огляду на характер злочину, слухання справи відбувається в закритому режимі. В справі приймає участь потерпіла¹⁵.

Обвинувачений Михайло Романов. Фото: особиста сторінка в соцмережі. Джерело: Грати

¹³ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=446740773960144&id=102610391706519

¹⁴ https://t.me/u_now/51686

¹⁵ <https://graty.me/muzh-u-tebya-byt-nacizistom-poetomu-ya-ego-zastrelil-v-kieve-nachali-zaochno-sudit-rossijskogo-voennogo-obvinyaemogo-v-ubijstve-i-iznasilovanii/>

Чому це порушення:

Жінки потребують особливого захисту від будь-якого зазіхання на їхню честь, і, зокрема, захисту від зґвалтування, примушування до проституції чи будь-якої іншої форми посягання на їхню моральність (Четверта Женевська конвенція, стаття 27, Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 76).

В резолюції 3318 (XXIX) від 14 грудня 1974 року Генасамблея ООН проголосила Декларацію про захист жінок і дітей при надзвичайних обставинах та під час збройних конфліктів, в якій закликала держави-члени ООН докласти всіх зусиль, щоб уберегти жінок та дітей від руйнівних наслідків війни, домогтися заборони щодо них таких заходів, як катування, принизливе поводження та насильство.

Широкопоширена чи систематична практика зґвалтувань та будь-яких інших форм сексуального насильства порівнянної тяжкості є злочином проти людяності, як його визначено статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 7 (1) (g)).

Зґвалтування та інші види сексуального насильства розглядаються в розумінні Римського статуту також як воєнні злочини (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (xxii)).

Крім того, Римський статут розглядає як воєнний злочин й посягання на людську гідність, зокрема, образливе та принизливе поводження (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (xxi)).

Довідково:

Сексуальне насильство в ситуаціях, пов'язаних із збройним конфліктом, в різних його формах набуло свого поширення ще з 2014 року, тобто з самого початку збройної агресії Росії проти України, про що СЦГІ неодноразово повідомляв в своїх публікаціях, дослідження та інших матеріалах.

Див., наприклад, звіт СЦГІ: **«Війна без правил: ГОН, пов'язане зі збройним конфліктом на сході України»:**

[https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_\(1\).pdf](https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_(1).pdf)

3

Умисні напади на цивільне населення та цивільні об'єкти. Напади невивіркового характеру. Недотримання принципу пропорційності при нападі.

Наслідки обстрілів на Луганщині. Фото: Facebook Сергій Гайдай

З самого початку повномасштабного вторгнення, в порушення принципу розрізнення, здійснюються умисні напади як на цивільних осіб, так і на цивільні об'єкти. Кількість *нападів невивіркового характеру* продовжує залишатися стабільно високою. В багатьох випадках є ознаки недотримання комбатантами *принципу пропорційності* при нападах. Нагадаємо, що суть останнього полягає у тому, що забороняються напади, від яких можна очікувати спричинення випадкової загибелі цивільного населення або поранення цивільних осіб, пошкодження цивільних об'єктів або поєднання таких наслідків, які були б надмірними порівняно з очікуваною конкретно та безпосередньою військовою перевагою, що мали б одержати.

Як і в минулому місяці, протягом червня 2022 року невибірковим артилерійським обстрілам та ракетно-бомбовим ударам продовжували піддаватися населені пункти, де або поблизу яких тривали активні бойові дії (наприклад, міста Сєверодонецьк та Лисичанськ Луганської обл.), а також ті населені пункти, що розташовані в тилу українських військ (наприклад, міста Київ, Харків, Миколаїв, Кременчук та інші). Регулярним та достатньо інтенсивним артилерійським обстрілам з території РФ піддавалися населені пункти в прикордонних областях України, що раніше були деокуповані (Чернігівська та Сумська обл.). Через обстріли, станом на кінець червня 2022 року в Україні ймовірно не існує населених пунктів, перебування в яких можна було б вважати абсолютно безпечним.

Могила 13-річної Анастасії Похілько на подвір'ї будинку її тітки. Дівчина загинула внаслідок артобстрілу 21 червня у м. Лисичанську (Луганська обл.). Фото: Вікторія Рощина/Громадське радіо. Джерело: Громадське радіо

На території Донецької області протягом червня 2022 року від факторів війни загинуло щонайменше **89** цивільних осіб та ще не менше **214** зазнали поранень. Ці дані враховують випадки загибелі/поранення, які мали місце на підконтрольній Україні території, а також відомі випадки з окупованої території, про які інформація стала доступною в червні (наприклад, окремі дані по м. Маріуполь).

Орієнтовна інформація про кількість загиблих та поранених на території Донецької області (підконтрольна територія та окремі відомі випадки з окупованих населених пунктів) з **01 по 30 червня 2022 року** (інформація наводиться згідно щоденним повідомленням голови Донецької ОДА/ОВА в Телеграм https://t.me/pavlokyrylenko_donoda):

Дата:	Загиблі:	Поранені:
1 червня	7	9
2 червня	3	9
3 червня	-	3
4 червня	6	9
5 червня	3	2
6 червня	5	9
7 червня	-	5
8 червня	8	11
9 червня	3	-
10 червня	2	7
11 червня	2	10
12 червня	1	3
13 червня	3	5
14 червня	3	4
15 червня	1	10
16 червня	-	2
17 червня	4	6
18 червня	1	11
19 червня	2	12
20 червня	3	2
21 червня	1	19
22 червня	4	5
23 червня	6	5
24 червня	5	4
25 червня	3	2
26 червня	1	8
27 червня	2	13
28 червня	1	8
29 червня	2	2
30 червня	4	18
-	86	213

Інформація про кількість загиблих та поранених на території Донецької області (підконтрольна територія та окремі відомі випадки з окупованих населених пунктів) з **01 по 30 червня 2022 року, за населеними пунктами** (інформація наводиться згідно щоденним повідомленням голови Донецької ОДА/ОВА в Телеграм https://t.me/pavlokyrylenko_donoda):

Населений пункт:	Загиблі:	Поранені:
<i>Міста</i>		
Соледар	2	8
Костянтинівка	3	6
Авдіївка	12	31
Лиман	2	1
Святогірськ	3	4
Ямпіль	-	1
Дружківка	2	1
Часів Яр	3	12
Мар'їнка	-	2
Маріуполь	4	1
Курахове	4	7
Бахмут	3	10
Гірник	1	-
Добропілля	1	-
Торецьк	-	6
Красногорівка	5	7
Вугледар	-	6
Покровськ	-	2
Сіверськ	1	1
Слов'янськ	1	11
Селидове	1	1
Всього в містах:	48	118
<i>Селища/села</i>		
Веселе	4	-
Нью-Йорк	5	8
Тетянівка	1	1
Старий Караван	4	1
Соловійове	-	1
Василівка	-	1
Времівка	-	4
Карлівка	-	5
Богоявленка	-	3
Дробишеве	-	1
Піски	1	1
Очеретине	-	5
Ласточкине	-	2
Миколаївка	-	2
Опитне	-	1

Населений пункт:	Загіблі:	Поранені:
Відродження	-	1
Новоселівка Перша	1	2
Новоукраїнка	3	2
Первомайське	1	5
Закітне	-	1
Нетайлове	1	6
Новобахмутівка	-	1
Курахівка	1	
Новолуганське	1	3
Бердичі	-	1
Вірівка	-	3
Курдюмівка	-	1
Пантелеймонівка	2	
Покровське	-	2
Зайцеве	1	1
Райгородок	3	2
Малинівка	-	6
Родинське	-	1
Максимільянівка	1	3
Залізне	1	3
Шевченко	-	1
Стара Миколаївка	1	
Павлівка	-	1
Пречистівка	2	
Новомихайлівка	-	2
Ярова	-	1
Григорівка	-	1
Щербинівка	-	2
Пришиб	3	
Іванівка	-	1
Південне	-	1
Сидорове	1	
Гостре	1	3
Маяки	-	1
Адамівка	1	1
Хрестище	1	1
Всього в селищах/селах:	41	96
ВСЬОГО (міста + селища/ села):	89	214

Примітка: точна кількість постраждалих у містах Маріуполі, Волновасі та інших населених пунктах, де продовжуються активні бойові дії або які потрапили під окупацію, невідома; всі наведені дані є попередніми (орієнтовними), можуть містити неточності та потребують перевірки (уточнення).

Кількість загиблих та поранених на тимчасово окупованій території Донецької області невідома. Водночас, варто відзначити, що протягом червня 2022 року нетипово інтенсивним артилерійським обстрілам піддавалася житлова та громадська забудова окупованого міста Донецька (Донецька обл.), зокрема, але не виключно, центральна частина міста, а також деякі інші окуповані міста. За суб'єктивними спостереженнями аналітиків СЦГП (на підставі аналізу даних з телеграм-каналів, що висвітлюють місцеві події, наприклад «Типичный Донецк»¹⁶), в Донецьку найбільша інтенсивність обстрілів припала на період з **15 по 18 червня**, саме у той час, коли в РФ проходив Петербурзький міжнародний економічний форум - 2022, й особливо на останній день форуму – **18 червня**. На вечір цього дня, за непідтвердженими даними, у Донецьку загинуло щонайменше 5 осіб та ще близько 17 отримали поранення¹⁷.

Вулиця Університетська (одна з центральних) у Донецьку 18.06.22.
Джерело фото: «Типичный Донецк»

Вулиця Ватутіна (одна з центральних) у Донецьку 18.06.22.
Джерело фото: «Типичный Донецк»

За даними Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) в період з 04 год. 00 хв. 24 лютого 2022 року до півночі 23 червня 2022 року зареєстровано **10506 постраждалих** серед цивільного населення країни: **4677 вбитих** (1793 чоловіка, 1208 жінок, 132 дівчинки та 148 хлопців, а також 41 дитина та 1355 дорослих, чия стать пока невідома) та **5829 поранених**. УВКПЛ зазначає, що до більшості зареєстрованих випадків загибелі чи поранення привели удари зброї вибухової дії з великим радіусом ураження (включно з обстрілами із застосуванням важкої артилерії та РСЗВ, а також ракетними та авіаударами) та вважає, що фактичні цифри значно вищі, адже з місць, де тривають інтенсивні бойові дії, інформація надходить із запізненням та потребує перевірки¹⁸.

Голова Національної поліції України Ігор Клименко 13 червня в інтерв'ю журналістам заявив, що поліція розслідує кримінальні провадження «за фактами загибелі понад 12 тис. українців, 1200 тіл, зокрема знайдених у братських могилах, ще не ідентифіковані»¹⁹.

¹⁶ <https://t.me/itsdonetsk>

¹⁷ <https://t.me/itsdonetsk/18165>

¹⁸ <https://www.ohchr.org/ru/news/2022/06/ukraine-civilian-casualty-update-24-june-2022>

¹⁹ <https://interfax.com.ua/news/general/838766.html>

Окремі приклади:

08 червня стало відомо про чергові обстріли міста Харкова (Харківська обл.). Вдень та вночі обстрілам були піддані Шевченківський та Індустріальний райони міста. Пошкоджені житлові багатоквартирні будинки, адміністративні будівлі та приватні домоволодіння, супермаркет, численні нежитлові приміщення. Протягом доби загинула щонайменше одна людина та ще шість осіб отримали поранення²⁰. Вже ввечері 08 червня обстрілу був підданий Новобаварський район міста. Повідомлялося про двох загиблих та чотирьох поранених. Були зруйновані будівлі кафе, магазину, школи та бібліотеки²¹. **21 червня** схожий артилерійський обстріл міста забрав життя щонайменше п'яти людей. Ще 11 осіб отримали поранення. Повідомлялося про пошкодження комерційних та житлових будівель²².

Наслідки обстрілу Харкова, 08.06.22. Зруйнована будівля супермаркету. Фото: Об'єктив Харків. Джерело: Об'єктив Харків

Наслідки обстрілу Харкова, 21.06.22. Поліція обстежує зруйновану будівлю. Фото: Сергій Болвінов. Джерело: Сергій Болвінов (начальник СУ ГУ НП в Харківській області)

²⁰ <https://t.me/synegubov/3399>

²¹ <https://www.facebook.com/MNSKHARKIV/posts/pfbid02H4JWsREAUwgEzUdX6TLZZxhjfs4z4CWt5fKrgqkyKYvejqqWmYRBh3sVFoUUyiZ8L>

²² https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbidorsn7uY2kHiz9pK3bJ425H53SMGdrxJud9kFTz7WN7WvJsZKTQdGGzXU1RS4kffRL&id=100002276907245

Жертвами артилерійських обстрілів регулярно стають й жителі Харківської області. Наприклад, **10 червня** відбувся масований артобстріл приватного житлового сектору у місті Дергачі, що контролюється українськими військами. Внаслідок цього трапилися пожежі в чотирьох приватних будинках, а двоє людей зазнали поранень. В той самий день внаслідок обстрілу Чкалівської громади загинуло четверо людей. **21 червня** артобстрілу було піддане місто Чугуїв. Загинуло шестеро людей та ще шестеро цивільних отримали осколкові поранення. Було пошкоджено багатопверховий будинок, торгівельні павільйони та автостанцію²³.

Наслідки обстрілу приватної житлової забудови в Харківській області, 10.06.22. Ліквідація пожежі. Джерело фото: ГУ ДСНС в Харківській області

Пожежа на автостанції в Чугуєві, 21.06.22. Джерело фото: Харківська обласна прокуратура

**ХАРКІВСЬКА
ОБЛАСНА
ПРОКУРАТУРА**

²³ <https://www.facebook.com/prokuraturakharkiv/posts/pfbid037RNWbwUBMeudJWCtgcAMYdNSvcjAQvKMJg7RmW5HYT2AopzxcJydfBLH3TEFeGJ7l>

11 червня

у вечорі було завдано ракетного удару по місту Чорткову (Тернопільська обл.). Постраждало 23 особи, серед яких були як цивільні, так і військові. Значна частина руйнувань прийшлася на житлові будинки, розташовані поруч з місцем влучання ракет. Повідомлялося, що серед постраждалих була дівчинка 12-ти років з Харкова. Її сім'я, після початку повномасштабного вторгнення, переїхала на Тернопільщину²⁴.

Наслідки ракетного удару по Чорткову. Скріншот відео. Джерело: Володимир Труш / Тернопільська ОДА (ОВА)

16 червня

вночі, російські військові нанесли ракетного удару по території прикордонної Садівської громади (Сумський р-н, Сумська обл.). Загинуло чотири людини, щонайменше шестеро осіб отримали поранення. Близько 5-ї ранку ракетного удару та обстрілу мінометами зазнала прикордонна Краснопільська громада. Про загиблих та поранених не повідомлялося²⁵.

19 червня

мінометного обстрілу зазнав інший прикордонний населений пункт Сумщини – місто Середина-Буда. Було повністю зруйновано один житловий будинок, пошкоджено щонайменше дев'ять будинків, господарчі споруди тощо. 48-річна місцева жителька отримала тілесні ушкодження²⁶.

²⁴ <https://t.me/ternopilaskaODA/1208>

²⁵ https://t.me/Zhyvytskyy/2609?fbclid=IwAR2OdybfVgXthfNee_S8sB7_sxlFwTSb16a7noAZ8GbkY6PxDNmD5QvAGMs

²⁶ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbidoESWQLE11fVQNdngZbQg64Vhw3TvdmfcVucx4yamXqVVnnT7wkGXDKUPS6p2rxJdl&id=948846185147719

20 червня

опівдні два безпілотники атакували територію Юнаківської громади. Повідомлялося також про мінометні обстріли. В результаті одна людина загинула та ще одна отримала поранення. Обстрілам в цей день були піддані також й інші населені пункти області, але про жертви та руйнування не повідомлялося²⁷.

21 червня

т. зв. «дрони-камікадзе» атакували об'єкти на території Краснопільської громади. Четверо людей були поранені, з них двоє були госпіталізовані до лікарні у тяжкому стані. Мінометними обстрілами були пошкоджені будинки, господарські споруди, школа та сільська рада²⁸. Протягом червня 2022 року подібні повідомлення чи не щодня надходили з різних населених пунктів Сумщини.

Ліквідація пожежі в приватному житловому будинку, що постраждав від мінометного обстрілу. Середина-Буда, 19.06.22.
Джерело фото: Сумська обласна прокуратура

²⁷ <https://t.me/Zhyvytskyy/2707>

²⁸ <https://t.me/Zhyvytskyy/2725>

26 червня

завдано ракетного удару по місту Києву²⁹. Одна з ракет влучила в багатоквартирний житловий будинок, інша вибухнула на території дитячого садочка. Внаслідок ракетного удару постраждала родина, що проживала в багатоквартирному будинку. Чоловік загинув, а його дружина та малолітня дитина отримали поранення. Також отримали поранення ще щонайменше четверо людей³⁰. Ряд західних політиків прямо поклали відповідальність за ракетний удар на збройні сили РФ³¹.

Пошук людей під звалами житлового будинку після ракетного удару в Києві. Джерело фото: ДСНС

Воронка від вибуху поруч з дитсадком в Києві. Фото: Соня Лукашова, Укрправда. Джерело фото: Укрправда

²⁹ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/26/7354695/>

³⁰ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/26/7354776/>

³¹ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/26/7354770/>

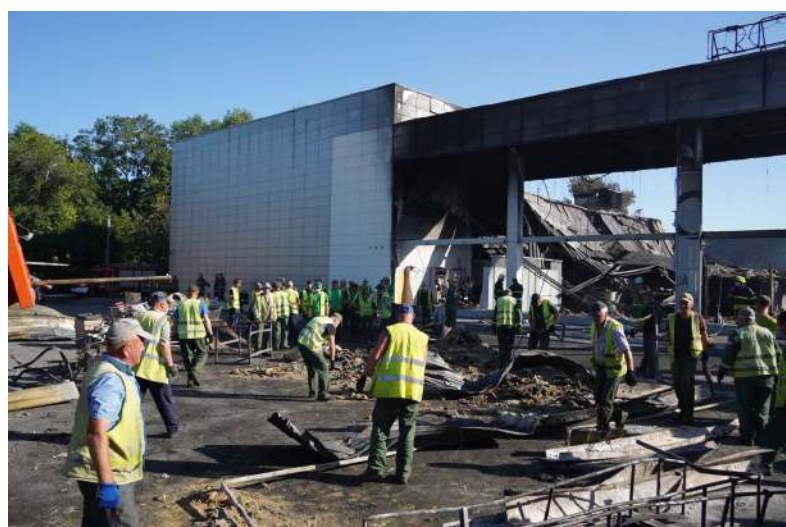
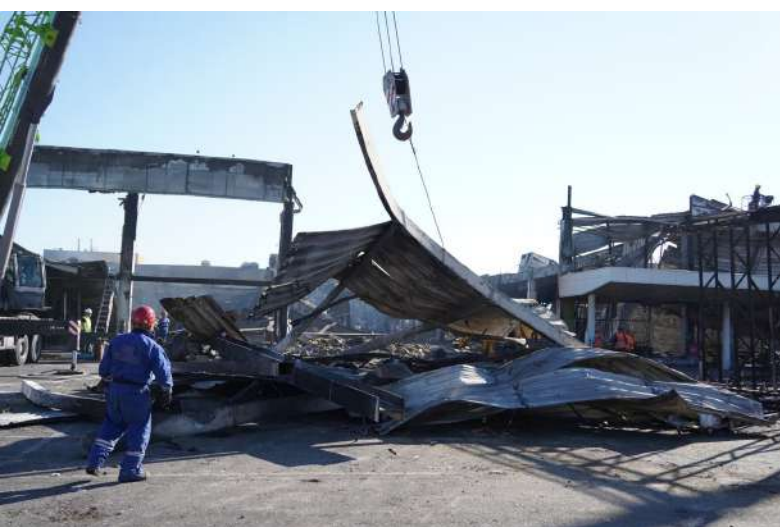

27 червня

завдано ракетного удару по місту Кременчук (Полтавська обл.). Одна з ракет влучила в будівлю торговельного центру «Амстор», розташованого в центральній частині міста³². Загибло щонайменше 20 осіб, більше 59 людей отримали поранення та ще понад 40 людей на 28 червня вважалися зниклими безвісти. Розбір завалів та пошук людей тривав³³. Міністр МВС України заявив, що правоохоронцями вже встановлені особи російських льотчиків, які безпосередньо здійснили ракетний удар³⁴, а ряд західних політиків, наприклад, Президент Франції Емануель Макрон, засудили подібні дії російських військових³⁵.

Торговельний центр в Кременчуці після ракетного удару. Скріншот відео. Джерело: Espresso.tv

Пошук людей під звалими торговельного центру в Кременчуці після ракетного удару. Джерело фото: Дмитро Лунін/Полтавська ОДА (ОВА)

³² <https://t.me/DMYTROLUNIN/2739>

³³ https://t.me/OP_UA/6945

³⁴ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/28/7355122/>

³⁵ <https://twitter.com/EmmanuelMacron/status/1541535296168280064?cxt=HHwWgJCyjeeLoeQqAAAA>

27 червня

ракета від ймовірно РСЗВ «Ураган» поцілила поруч з місцем підвезення води у місті Лисичанську (Луганська обл.). Загинуло щонайменше вісім людей та ще близько 20 осіб отримали поранення. Стверджується, що ракетного удару по місту, яке контролюється українськими військовими, завдали збройні сили РФ³⁶. **16 червня** авіаудар по Лисичанську забрав життя щонайменше чотирьох людей та ще не менше семи осіб отримали поранення. Згідно повідомленню, одна з бомб влучила в будівлю, де перехувалися цивільні особи. Інша бомба влучила в будівлю профілакторію. Припускалося, що під завалами цієї будівлі також можуть знаходитися люди³⁷.

Чоловік біля загиблої людини в Лисичанську, ймовірно свого родича, 27.06.22. Скріншот відео. Джерело відео: Сергій Гайдай/Луганська ОДА (ОВА)

Рятувальники розбирають завали зруйнованої авіаударом будівлі в Лисичанську, 16.06.22. Джерело: Сергій Гайдай/Луганська ОДА (ОВА)

³⁶ <https://t.me/luhanskaVTSA/3828>

³⁷ https://t.me/serhiy_hayday/7120

29 червня

снаряд влучив в багатоквартирний житловий будинок в місті Миколаєві (Миколаївська обл.). Щонайменше троє людей загинули та одна людина отримала поранення³⁸. **17 червня** внаслідок ракетного удару по місту загинуло щонайменше двоє людей та ще не менше 20 осіб отримали поранення³⁹. Пошкоджено п'ять житлових будинків⁴⁰.

«Ситуація загалом дуже погана. Нас щодня обстрілюють. Загалом у нас на сьогодні загинуло **111 людей**. Одна з них – дитина. Також поранено у нас 502 особи, з них – 6 дітей (станом на 21 червня – рег.). Обстрілюють нас майже кожного дня різними типами снарядів. Десь 80% цих снарядів – це снаряди касетного типу. Тобто реактивні системи залпового вогню типу «Смерч» чи «Ураган», - прокоментував ситуація в місті мер Миколаєва Олександр Сенкевич (інтерв'ю проєкту Радіо Свобода/Новини Приазов'я)⁴¹.

Наслідки влучання снаряду в житловий будинок в Миколаєві, 29.06.22.
Джерело фото: ГУ ДСНС у Миколаївській області

Один з житлових будинків після ракетного удару по Миколаєву,
17.06.22. Джерело фото: ГУ ДСНС у Миколаївській області

Медики надають першу допомогу пораненому після ракетного удару по Миколаєву, 17.06.22.
Джерело фото: ГУ ДСНС у Миколаївській області

³⁸ <https://www.facebook.com/DSNSMYKOL/posts/pfbid036rwWG6i82XDkijf4g7huUKZbvhae5Mjia5DMqRsREzAff7s1DWc1LFQ9dNWQd6CEI>

³⁹ <https://t.me/mykolaiivskaODA/1515>

⁴⁰ <https://www.facebook.com/DSNSMYKOL/posts/pfbid02EiU52eMPAd2wx1AZKkDCC8xZLRCPdGFuULJahhzSXzUGnRjVxkdmuxJpsmeTBJjI>

⁴¹ https://www.radiosvoboda.org/a/novyny-pryazovya-mykolayiv-obstrili-senkevych/31911643.html?fbclid=IwAR2trXw_eKhzEEPeMQbbP8auGDCTNaPgYclzFyNbm5hiSogVsoKpCOnIGhE

Довідково:

За останніми даними Секретаріату Уповноваженого ВРУ з прав людини, які потребують уточнення, станом на ранок **13 червня**, з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну **загинуло** щонайменше **288 дітей**. Постраждало - 527 дітей. Зазначається, що через триваючі бойові дії встановити точну кількість загиблих та постраждалих поки не можливо⁴².

Чому це порушення:

Норми міжнародного гуманітарного права передбачають, що для забезпечення поваги й захисту цивільного населення та цивільних об'єктів сторони, що перебувають у конфлікті, повинні завжди розрізняти цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й військові об'єкти та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти військових об'єктів (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, статті 48, 52, Звичаєве МГП, норми 1, 7).

Захист цивільних об'єктів припиняється, коли ці об'єкти починають використовувати у військових цілях.

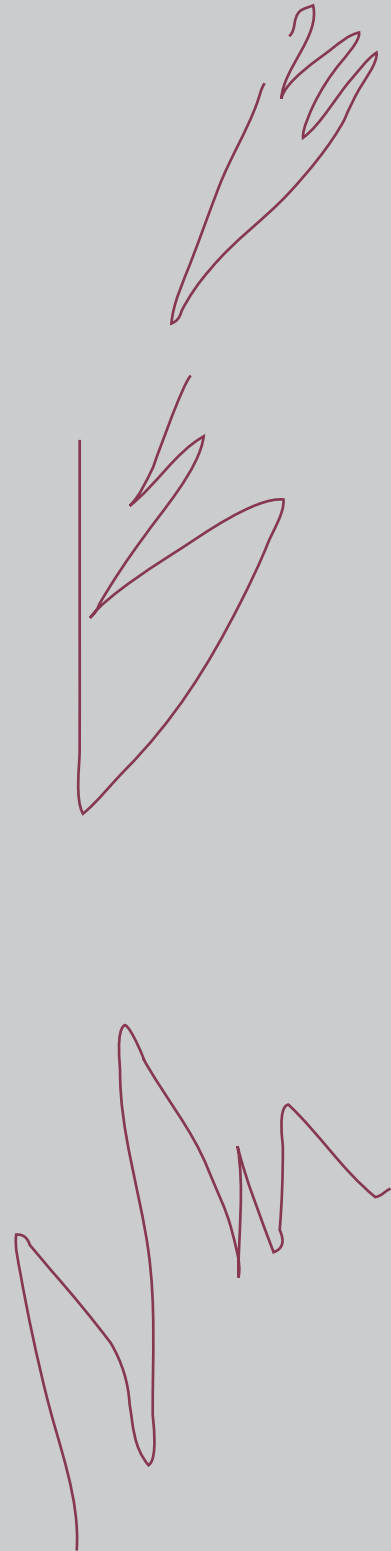
Запобіжні заходи під час здійснення нападу передбачають, зокрема, але не виключно, що той, хто планує напад або приймає рішення про його здійснення, має зробити все практично можливе, щоб пересвідчитися в тому, що об'єкти нападу не є ані цивільними особами, ані цивільними об'єктами та не підлягають особливому захисту, а є саме військовими об'єктами (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 57, Звичаєве МГП, норма 16).

Напади невибіркового характеру, зокрема, напади, що не спрямовані на конкретну військову ціль, або напади, під час яких застосовуються методи чи засоби ведення військових дій, які не можуть бути спрямовані на конкретну військову ціль, заборонені.

У випадку сумніву у тому, чи не використовується об'єкт, який звичайно призначений для цивільних цілей, наприклад, відправлення культу, житловий будинок, школа, для ефективної підтримки військових дій, передбачається, що такий об'єкт використовується в цивільних цілях (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 52).

Умисні напади на цивільне населення або на окремих цивільних осіб, умисні напади на цивільні об'єкти, недотримання принципу пропорційності при нападі, а також деякі інші споріднені з ними діяння, вчинені під час міжнародного збройного конфлікту, є військовими злочинами в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8).

⁴² https://www.ombudsman.gov.ua/news_details/stanom-na-ranok-13-cherwnya-z-pochatku-vtorgnennya-rf-v-ukrayini-zaginuli-288-ditej-postrazhdali-527

Загроза спорудам та установам підвищеної небезпеки.

Протягом червня 2022 року збройні сили РФ продовжували своїми діями загрозувати безпечній роботі **Запорізької**⁴³ та **Південноукраїнської АЕС**⁴⁴.

Південноукраїнська АЕС. Ілюстративне фото

На території Запорізької АЕС залишаються озброєні російські військові⁴⁵. Їх кількість на теперішній час достовірно не відома, але станом на травень вона оцінювалася приблизно в 500 осіб⁴⁶. Також раніше повідомлялося про важку техніку в периметрі станції⁴⁷. Протягом червня військові ймовірно займалися укріпленням раніше споруджених окопів та добудовою фортифікаційних споруд⁴⁸.

⁴³ <https://mepr.gov.ua/news/39348.html>

⁴⁴ <https://mepr.gov.ua/news/39274.html>

⁴⁵ <https://mepr.gov.ua/news/39348.html>

⁴⁶ <https://mepr.gov.ua/news/39252.html>

⁴⁷ <https://www.rbc.ua/ukr/news/german-galushchenko-rech-povyshenii-tarifov-1649180207.html>

⁴⁸ <https://espresso.tv/bilya-zaes-okupanti-ukriplyuyut-okopi-y-rozmishchuyut-ozbroennya>

08 червня

Енергоатом повідомив, що протягом минулого тижня російські військові затримали 11 працівників Запорізької АЕС. Імена затриманих та причини затримань не називалися⁴⁹. Про даний факт повідомляв також мер міста Енергодара Дмитро Орлов у розмові з журанлістами проєкту Радіо Свобода «Новини Приазов'я»⁵⁰ та у себе в Телеграм.

«Зараз в полоні перебувають сотні мешканців міста. З них значна частина - це кваліфіковані працівники Запорізької АЕС. Людей катують струмом, б'ють, утримують в ув'язненні тижнями, а інколи навіть місяцями. Вимагають зізнаватися у «протиправній діяльності», зокрема участі в самообороні міста, прихованні зброї, називати прізвища інших своїх «спільників», - написав Дмитро Орлов 26 червня у себе в Телеграм⁵¹.

**05 червня
та
26 червня**

камери відеоспостереження Південноукраїнської АЕС фіксували проліт ракет над територією станції⁵².

Ракета над територією Південноукраїнської АЕС, 05.06.22. Скріншот відео. Джерело відео: Енергоатом

25 червня

чергових пошкоджень внаслідок артобстрілу зазнала ядерна підкритична установка «Джерело нейтронів» (м. Харків). Повідомлялося про ушкодження будівель та інфраструктури промислового майданчику, а також про переведення ядерної установки «в глибокий підкритичний стан»⁵³.

⁴⁹ https://t.me/energoatom_ua/6974

⁵⁰ <https://www.radiosvoboda.org/a/news-okupanty-pratsivnyky-zaes/31908073.html?fbclid=IwAR36X2k7OviA0J3gg1GiOEXVE8xUscPS-7JoqMhuu74LGnL8GE74r0eq38>

⁵¹ <https://t.me/orlovdmytroEn/611>

⁵² https://t.me/energoatom_ua/6877
<https://www.facebook.com/energoatom.ua/posts/pfbid0mxFZsC15Qy7izTNZA1mNsHnkybzjPhvAmBE7d5UGVQQhh3H6DYxd37SmnigGN4Hl>

⁵³ <https://t.me/snriugovua/390>

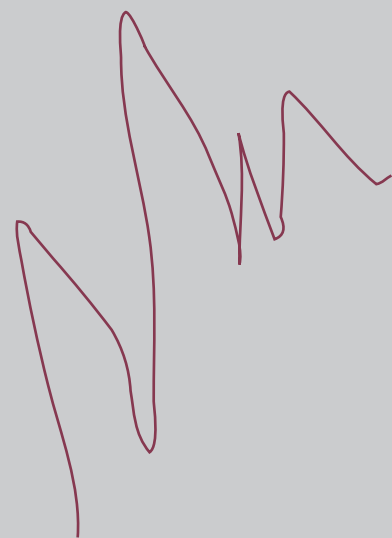
Чому це порушення:

Установки і споруди, що містять небезпечні сили: греблі, дамби й атомні електростанції, - не повинні ставати об'єктами нападу, якщо такий напад може викликати вивільнення небезпечних сил та наступні важкі втрати серед цивільного населення. Напад заборонено навіть в тих випадках, коли такі об'єкти є військовими об'єктами (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 56). Під час здійснення нападів на споруди та установки підвищеної безпеки особлива увага повинна приділятися тому, щоб під час таких нападів уникати вивільнення небезпечних сил та надмірних втрат серед цивільного населення (Звичаєве МГП, норма 42).

Водночас, заборона нападу на ці об'єкти не є абсолютною. Наприклад, особливий захист від нападу по відношенню до АЕС припиняється в тому випадку, якщо АЕС виробляє електроенергію для регулярної істотної та безпосередньої підтримки військових операцій та якщо такий напад є єдиним практично можливим способом припинити таку підтримку.

Цілком очевидно, що українські АЕС є суто цивільними об'єктами та не є військовими об'єктами. Поблизу АЕС немає інших українських військових об'єктів. Наслідки ведення військових дій поблизу станцій, пошкодження їх інфраструктури, перетворення АЕС на військові бази РФ, запуски ракет над територією АЕС, мінування відповідних територій та інші подібні дії в більшості випадках є непередбачуваними та становлять виключну небезпеку.

Умисне вчинення нападу, коли відомо, що такий напад стане причиною випадкової загибелі або каліцтва цивільних осіб або збитків цивільним об'єктам або масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно незрівнянною з конкретною та безпосередньою очікуваною загальною військовою перевагою, є воєнним злочином в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (iv)).

Загроза навколишньому природному середовищу.

Загиблий дельфін на Чорноморському узбережжі. Фото: Іван Русев. Джерело фото: Укрправда.Життя

Загроза навколишньому природному середовищу України внаслідок бойових дій (забруднення повітря, шкода екосистемам, водним ресурсам і т. д.) продовжує щодня збільшуватися.

На доповнення до загроз, описаних в попередніх Дайджестах⁵⁴, які не перестали існувати, зазначимо, що в червні 2022 року Міндовкілля України у своїх щотижневих зведеннях відзначало наступне (наводиться вибірково):

- російські військові захопили Запорізький залізорудний комбінат у с. Мала Білозерка (Васильківський р-н, Запорізька обл.). На підприємстві продовжують залишатися працівники, які намагаються відкачувати воду. Зазначається, що у випадку зупинення даного процесу, шахта буде затоплена і залізо забруднить водоносні горизонти цілого регіону⁵⁵;
- площа пожеж, у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, збільшилася у 99 разів. Вогнем уже пройдено 6460,4 тис. га. Середня площа однієї пожежі збільшилася у 31 раз. На Донеччині та Луганщині через безперервні бойові дії по 2–3 колу горять згарища 2020 року⁵⁶;

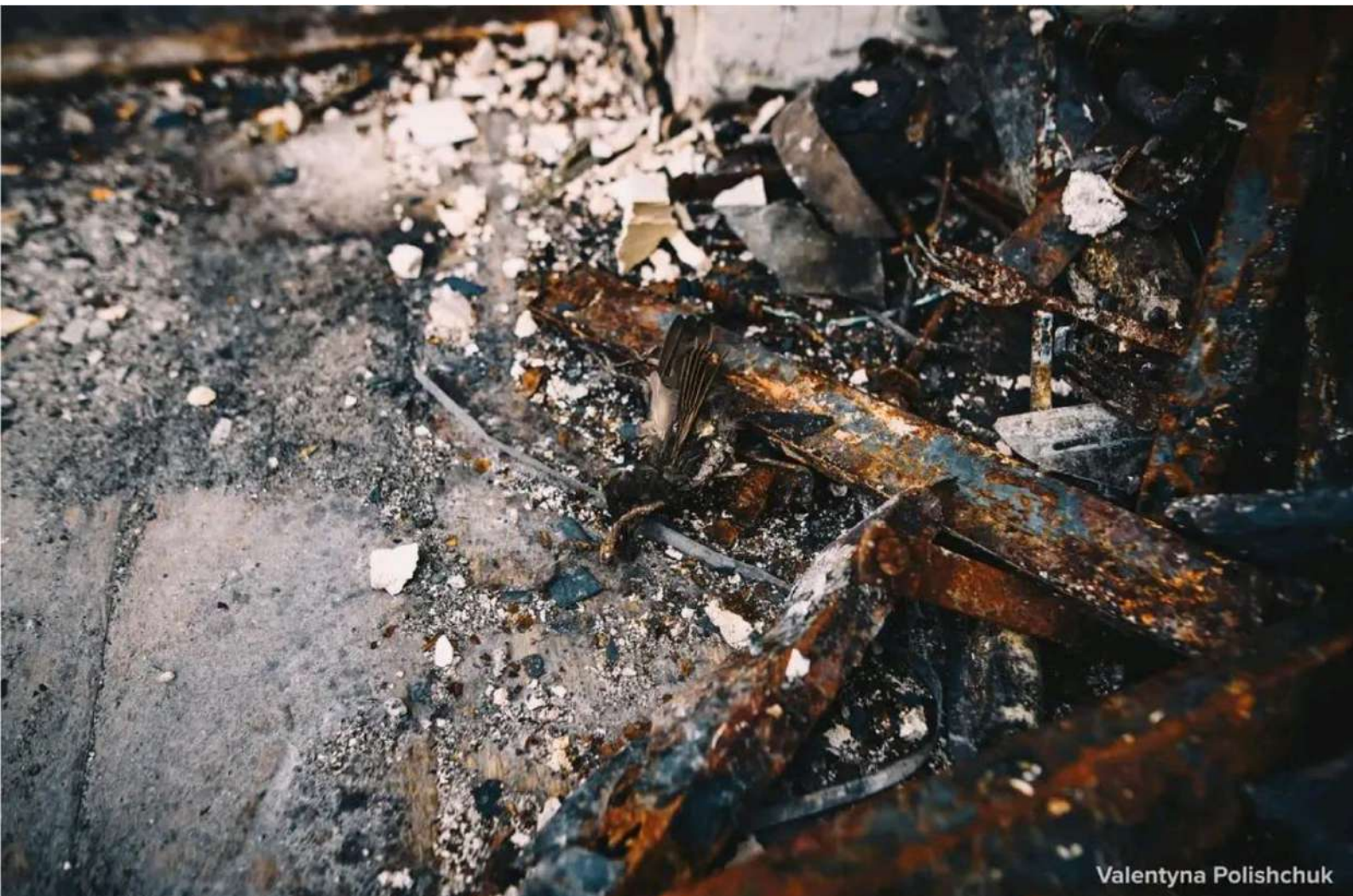
⁵⁴ https://totalaction.org.ua/war-news/195?fbclid=IwAR3aNhQ8smdXxOtaW8F6RHYJEYNup__cFXgU_6bZL5HWMXBq-Fg3LNQ2CTg

⁵⁵ <https://mepr.gov.ua/news/39348.html>

⁵⁶ <https://mepr.gov.ua/news/39320.html>

- 3-4 червня пожежа на Кінбурнській косі знищила орієнтовно 300 гектарів заповідних територій. Втрачено ділянки лісових екосистем, знищено та пошкоджено рідкісні види тварин та унікальної піщаної флори Кінбурну. Нагадується, що Кінбурнська коса має міжнародне природоохоронне значення, бо є об'єктом Смарагдової мережі⁵⁷;
- через військові дії масово гинуть дельфіни, змінюються міграційні маршрути перелітних птахів, руйнуються місця гніздування рідкісних видів. 14 Рамсарських водно-болотних угідь в Україні під загрозою знищення⁵⁸.

Valentyna Polishchuk

Птах, який загинув в результаті обстрілів. Фото: Facebook Valentyna Polishchuk

Міндовкілля вважає, що від початку повномасштабної війни, екології по всій Україні завдано збитків щонайменше на **202 млрд. грн.**⁵⁹

⁵⁷ <https://mepr.gov.ua/news/39274.html>

⁵⁸ <https://mepr.gov.ua/news/39274.html>

⁵⁹ <https://life.pravda.com.ua/society/2022/06/23/249243/>

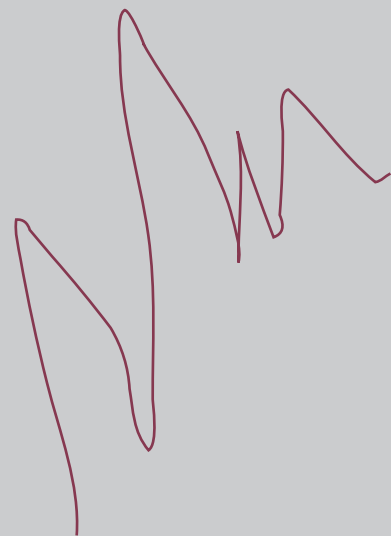
Чому це порушення:

При веденні воєнних дій має бути виявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довгочасної і серйозної шкоди. Такий захист включає заборону використання методів або засобів ведення війни, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть такої шкоди природному середовищу й тим самим завдадуть шкоди здоров'ю або виживанню населення (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 55).

Забороняється здійснення нападу на військову ціль, якщо можна очікувати, що такий напад спричинить надмірну випадкову шкоду навколишньому природному середовищу порівняно з очікуваною конкретною та безпосередньою військовою перевагою (Звичаєве МГП, норма 43). Під час проведення воєнних операцій слід вживати всіх практично можливих запобіжних заходів для уникнення та у будь-якому разі мінімізації випадкової шкоди навколишньому природному середовищу (Звичаєве МГП, норма 44).

Умисне вчинення нападу, коли відомо, що такий напад стане причиною масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу, яка буде явно незрівнянною з конкретною та безпосередньою очікуваною загальною військовою перевагою, є воєнним злочином в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8 (2) (b) (iv)).

Очевидно, що поки ще зарано говорити про «широку, довгочасну і серйозну шкоди», як вона розуміється в практиці застосування відповідних норм МГП. Водночас, очевидним є й також невжиття збройними силами РФ всіх практично можливих запобіжних заходів для уникнення такої потенційної шкоди. Подальше ігнорування згаданих норм МГП неодмінне призведе й до згаданої вище шкоди.

6

Захоплення та розграбування майна.

На окупованих територіях протягом червня 2022 року продовжувала залишатися незмінною тенденція щодо захоплення та розграбування майна, яке належить фізичним та юридичним особам, державі та територіальним громадам. Спектр видів майна, що стає об'єктом посягання, дедалі різноманітніший: від побутового пограбування місцевого населення (автомобілі, гроші тощо), до захоплення та розграбування майна великих компаній у значних розмірах (врожаю агропідприємств, металопродукції меткомбінатів, товарів та майнових комплексів гіпермаркетів тощо). В червні Міндовкілля України, з посиланням на видання Washington Post та Бабель, навело інфографіку розграбування майна Чорнобильської АЕС:

РОСІЙСЬКЕ МАРОДЕРСТВО НА ЧАЕС

TOP
LEAD

російські окупанти викрали з ЧАЕС обладнання на **більш ніж 135 млн доларів**, а також безцінне програмне забезпечення.

698

комп'ютерів

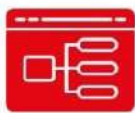
344

транспортних
засобів

1 500

дозиметрів

Програмне
забезпечення,
без якого неможливо
контролювати
рівень радіації

Майже все
обладнання
для гасіння пожеж

Кухонне
приладдя

Результат розграбування майна під час окупації Чорнобильської АЕС.
Джерело: <https://mepr.gov.ua/news/39274.html>

Окремі приклади:

01 червня

озброєні представники окупаційної влади силовим шляхом захопили приміщення торговельного центру «Епіцентр» та гіпермаркету «Нова лінія» в місті Херсоні (всеукраїнська мережа будівельно-господарських гіпермаркетів «Епіцентр»). Компанія повідомила про втрату контролю над своїми активами⁶⁰.

Гіпермаркет «Епіцентр». Ілюстративне фото. Джерело: Епіцентр К

13 червня

стало відомо, що в селищі Мала Білозірка (Василівський р-н, Запорізька обл.) на території залізорудного комбінату окупаційна влада самочинно заволоділа 54 вантажними вагонами з алгомераційною рудою, загальною вагою 3240 тонн, а також вантажний автомобіль «Камаз»⁶¹.

16 червня

Енергоатом повідомив, що російські військові довели до відома працівників Запорізької АЕС інформацію про перехід станції з 1 вересня 2022 року під контроль РФ та російської компанії «Росатом»⁶².

23 червня

стало відомо про демонтаж та вивезення окупаційною владою сонячних панелей з сонячної електростанції в Токмацькому р-ні Запорізької області. Стверджується, що сонячна електростанція належить Tokmak Solar Energy і є п'ятою за величиною в Україні. Вона має потужність у 50 МВт та площу у 96,4 га⁶³. Інформація про розкрадання обладнання потребує додаткового уточнення та перевірки. Сайт компанії поки не містить відповідної інформації⁶⁴.

Сонячні панелі Tokmak Solar Energy.
Джерело фото: Tokmak Solar Energy

⁶⁰ <https://www.facebook.com/epicentrkua/posts/pfbidowcvY8dczUfjxsyMcLbTmptEUqJk1rdpLFcLqPnb4es84K6qV6wtjjdnbKZPHwezsl>

⁶¹ <https://www.facebook.com/102610391706519/photos/a.135562685077956/444915044142717/>

⁶² https://t.me/energoatom_ua/7196

⁶³ <https://www.epravda.com.ua/news/2022/06/23/688494/>

⁶⁴ <http://test.tokmaksolar.com.ua/ru/novosti>

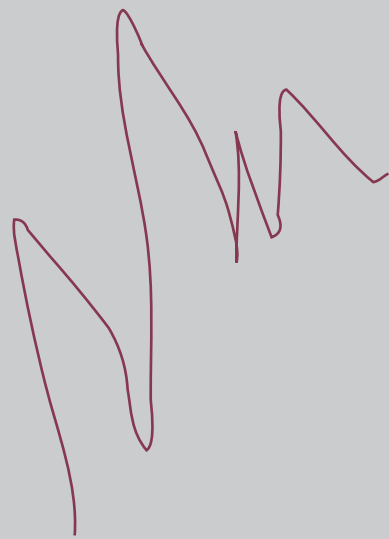

Чому це порушення:

Норми МГП забороняють грабіж. На окупованій території дозволено конфіскувати рухому суспільну власність, яку можна використовувати для воєнних операцій; приватну власність необхідно поважати, її не дозволено конфіскувати, окрім випадків, коли знищення або захоплення такої власності вимагає нагальна військова необхідність (Четверта Женевська конвенція, стаття 53, Звичаєве МГП, норми 49-51).

Незаконне, безглузде або широкомасштабне знищення та привласнення майна, не викликане військовою необхідністю, розграбування населених пунктів, а також деякі інші споріднені з ними діяння, вчинені під час міжнародного збройного конфлікту, є воєнними злочинами в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8).

7

Використання голоду як методу ведення війни.

20 червня

Верховний представник ЄС з іноземних справ та політики безпеки **Жозеп Боррель** назвав воєнним злочином блокаду експорту українського зерна:

«Неймовірно, неможливо уявити, що мільйони тонн пшениці залишаються заблокованими в Україні, а в решті світу люди страждають від голоду. Це справжній воєнний злочин. Я не уявляю, щоб це тривало значно довше. В іншому разі це буде чимось, за що Росія повинна понести відповідальність»⁶⁵.

Європейська Рада закликала Росію негайно припинити напади на сільськогосподарські об'єкти, а також розблокувати Чорне море, зокрема Одеський порт, щоб дозволити експорт зерна з України та комерційні судноплавні операції. «Росія, яка використовує продукти харчування у війні проти України, несе одноосібну відповідальність за глобальну кризу продовольчої безпеки, яку вона спровокувала», - говориться у висновку саміту ЄС, пише видання Укрправда⁶⁶.

Відома російська пропагандистка **Маргарита Симоньян**, виступаючи на Петербурзькому міжнародному економічному форумі – 2022 (15–18 червня) зазначила, що в російському суспільстві наразі нібито є популярним жарт (рос.): «Вся наша надежда на голод. Вот что это значит. Это значит, что сейчас начнется голод, и они снимут санкции и будут с нами дружить, потому что поймут, что не дружить с нами невозможно»⁶⁷.

Жозеп Боррель. Джерело фото: Вікіпедія

Маргарита Симоньян. Фото: Getty Images. Джерело: ТСН

⁶⁵ <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/06/20/7141605/>

⁶⁶ <https://www.pravda.com.ua/news/2022/06/24/7354342/>

⁶⁷ <https://tsn.ua/ru/lady/news/obschestvo/vsya-nasha-nadezhda-na-golod-propagandistka-simonyan-rasskazala-o-lyudoedskih-nastroeniyah-v-rossii-2092990.html>

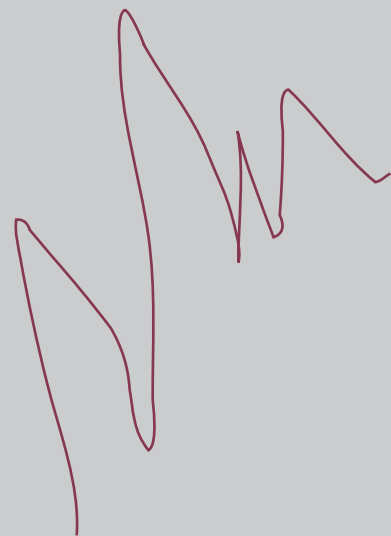

Чому це порушення:

Заборонено використовувати голод серед цивільного населення як метод ведення війни, а також піддавати нападу, знищувати, вивозити чи робити непридатними об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення, такі як запаси продуктів харчування, сільськогосподарські райони, що виробляють продовольство, посіви, худобу, споруди для забезпечення питною водою й запаси останньої, а також іригаційні споруди спеціально з метою не допустити використання їх цивільним населенням або супротивною стороною як засобу підтримання існування, незалежно від мотивів, ніби з метою викликати голод серед цивільних осіб, примусити їх до виїзду або з якої-небудь іншої причини. Сторони конфлікту повинні надавати дозвіл і сприяти швидкому і безперешкодному надходженню гуманітарної допомоги до цивільних осіб, що її потребують, за умови, що така допомога має неупереджений характер, здійснюється без дискримінації і підлягає контролю з боку сторін конфлікту (Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, стаття 54, Звичаєве МГП, норми 53-56).

Умисне вчинення дій, що піддають цивільне населення голоду, в якості способу ведення війни шляхом позбавлення його предметів, необхідних для виживання, включаючи умисне створення перешкод для надання допомоги, як це передбачено в Женевських конвенціях, є воєнним злочином в розумінні Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 8).

Незаконні затримання та позбавлення свободи цивільних осіб.

Протягом червня 2022 року продовжувалася практика незаконних затримань російськими військовими (військовослужбовцями ЗС РФ, Росгвардії, ФСБ тощо) та утримання в місцях несвободи цивільного населення окупованих територій. Як і раніше, незаконне позбавлення свободи людей здійснюється повсюдно та вочевидь є частиною плану чи політики РФ по відношенню до окремих верств цивільного населення окупованих територій (журналістів, громадських активістів та блогерів, волонтерів, підприємців, керівників самих різних підприємств та установ, учасників мирних акцій протесту та інших осіб, які не підтримують окупацію тощо).

Окремі приклади:

03 червня російські військові провели обшуки на агрономічному факультеті Херсонського державного аграрно-економічного університету (м. Херсон) та затримали декана факультету **Івана Мринського**. Мотиви затримання невідомі⁶⁸.

Іван Мринський. Джерело фото: МОСТ

⁶⁸ https://most.ks.ua/news/url/u_hersoni_rosijski_okupanti_vikrali_naukovtsja_ivana_mrinskogo

8 червня

російські військові в селі Чернобаївка (Херсонська обл.) затримали у власному будинку **Сергія Черноусова**, вчителя фізичної культури Чернобаївського ліцею, депутата Чернобаївської сільради. Мотиви затримання невідомі⁶⁹.

Сергій Черноусов. Джерело фото: «Чернобаевка Новости»

9 червня

російські військові в окупованому місті Приморськ (Запорізька обл.) затримали у власному будинку 18-річного студента **Артура Ярошевського**, голову студентської ради Ногайського фахового коледжу. З будинку хлопця військові вилучили всю комп'ютерну техніку. Підставою затримання називалася необхідність «проведення профілактичної бесіди». За словами члена студради, хлопець був відомий своєю активною громадською позицією. Місцезнаходження хлопця наразі невідоме⁷⁰.

Артур Ярошевський. Джерело фото: Суспільне.Новини

18 червня

російські військові в окупованому місті Мелітополі (Запорізька обл.) затримали **Валентина Журавльова**, пастора протестантської церкви «Джерело життя». Чоловік разом з вірянами церкви щоденно влаштовував на площі Перемоги молитву за мир та закінчення війни. 23 червня стало відомо, що чоловіка відпустили⁷¹.

Валентин Журавльов. Джерело фото: РіаМелітополь

⁶⁹ <https://t.me/chernobaevka/2143>

⁷⁰ <https://suspilne.media/249136-prijsli-dodomu-ta-vilucili-vsu-tehniku-u-primorsku-okupanti-vikrali-18-ricnogo-golovu-studradi-nogajskogo-koledzu/>

⁷¹ <http://surl.li/cgcnm>

23 червня

стало відомо, що російські військові ймовірно в місті Херсоні затримали 51-річного **Олега Худякова**, колишнього керівника служби громадської безпеки Головного управління Нацполіції у Херсонській області. Згодом чоловіка відпустили, але після звільнення він вчинив самогубство. Припускається, що мотивом самогубства ймовірно стало затримання та той тиск, який чинився на чоловіка під час затримання⁷².

Олег Худяков. Джерело фото: Телеграф

27 червня

Кримськотатарський Ресурсний Центр повідомив про те, що 20 червня російські військові у селищі Новоолексіївка (Херсонська обл.) затримали близько 30 цивільних осіб. 21 червня у сусідніх населених пунктах Рикове та Щасливцеве було затримано близько 22-24 людей. Більшість затриманих є представниками корінного кримськотатарського народу. Стверджується, що деяких затриманих вивозять на територію окупованого Криму для подальшого утримання в СІЗО Сімферополя⁷³.

⁷² <https://telegraf.com.ua/ukr/obshhestvo/2022-06-23/5708551-ne-khotiv-buti-zradnikom-ekschinovnik-natspolitsii-vchiniv-samogubstvo-pislya-polonu-zmi>

⁷³ <https://ctrcenter.org/uk/news/7848-u-genicheskomu-rajoni-okupanti-zatrimali-blizko-50-krimskih-tatar>

Чому це порушення:

Під час міжнародного збройного конфлікту причини, через які сторона, що перебуває в конфлікті, може позбавити свободи цивільну особу, закріплені в Четвертій Женевській конвенції: цивільні особи можуть бути інтерновані або примусово поселені в певному місці лише в тому випадку, якщо це абсолютно необхідно для безпеки держави, під владою якою вони знаходяться (стаття 42), а на окупованій території - через причини збереження безпеки (стаття 78). Щоб позбавлення свободи у таких випадках вважалось законним, необхідно також дотримуватися встановленої процедури (статті 43, 78 та інші).

Забороняється примусове зникнення та свавільне позбавлення волі (Звичаєве МГП, норми 98, 99), направлене проти цивільних осіб.

Широкопоширена чи систематична практика насильницьких зникнень, поміщення до в'язниць або іншого жорстокого позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права, є злочином проти людяності, як його визначено статтею 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду (Статут МКС, стаття 7 (1) (e) (i)).

Незаконне позбавлення свободи, взяття заручників та деякі інші споріднені з ними діяння розглядаються в розумінні Римського статуту також як військовий злочин (Статут МКС, стаття 8 (2) (a) (vii), (viii)).

Довідково:

Практика незаконних затримань та утримання в місцях несвободи цивільних осіб, зокрема журналістів у зв'язку з їх професійною діяльністю, набула свого поширення ще з 2014 року, тобто з самого початку збройної агресії Росії проти України, про що СЦПГ та інші правозахисні організації неодноразово повідомляли в своїх публікаціях, дослідження та інших матеріалах.

Див., наприклад,

За ґратами будинку «Уряду ЛНР»

https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1534328816_LNR_B_ua.compressed.pdf

Війна без правил

[https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_\(1\).pdf](https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026794_gon_201117_web_(1).pdf)

Ті, що пережили пекло

https://totalaction.org.ua/public/upload/book/1526026398_SURVIVING_HELL_ua_web.pdf

Довідково:

З 2014 року СЦГІ документує порушення прав людини, скоєні під час війни в Україні. Команда СЦГІ пройшла низку спеціалізованих тренінгів, де навчилася правильно збирати, обробляти та зберігати свідчення постраждалих. Протягом 2014 – 2021 рр. інтерв'юери Центру відвідали чи не кожне місто Донецької та Луганської областей (на підконтрольній Уряду території), щоб зібрати десятки свідчень про порушення прав людини із перших уст. Ми збирали інформацію про грубі порушення прав людини, спричинені збройним конфліктом, серед яких:

- незаконне затримання та утримання;
- нелюдське поводження;
- тортури;
- залучення неповнолітніх осіб до організованих збройних формувань;
- гендерно-обумовлене насильство.

Видання підготовлено спільно [Східноукраїнським центром громадських ініціатив](#) (СЦГІ), німецькою організацією [Kurve Wustrow – Centre for Training and Networking in Nonviolent Action](#) у рамках Громадської служби миру, що фінансується [Федеральним міністерством з економічної співпраці та розвитку Федеративної республіки Німеччина](#). СЦГІ пропонує кожному постраждалому безкоштовну юридичну допомогу у форматі консультацій та супроводу в судових справах.

Наразі перед нами постали нові виклики, пов'язані з новим етапом війни та повномасштабним вторгненням Росії в Україну.

Але ми продовжуємо свою правозахисну роботу та закликаємо всіх постраждалих та свідків порушень прав людини та норм МГП повідомляти нам про відповідні порушення:

Контакти:

Email: info@eucci.org

Тел. : +38 (044) 5781438, + 38 (063) 6409640

Східноукраїнський центр громадських ініціатив

